

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

Informe de la sessió de debat
de l'11 de juny de 2019 a Barcelona

Dia: 11 de juny de 2019

Hora: 17:00 a 19:30

Lloc: Serveis Territorials Barcelona Comarques: Carrer Casp, 15 - 08010 Barcelona

La dinamització i l'elaboració dels informes de seguiment és a càrrec de DEP Institut.

1. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

Per aquest motiu, s'inicia el present procés participatiu que permetrà definir, entre tots els agents implicats, com volem que sigui l'espai de migdia dels menjadors escolars.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El Departament posa sobre la taula documentació d'interès de la comunitat educativa i dels departaments de Salut i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, donant retorn de l'històric treballat i de la situació en què ens trobem.

El procés participatiu està dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, consistirà en un debat amb el sector, a través de sessions territorials –un mínim de 10–. Les entitats i organitzacions que internament vulguin participar del procés podran organitzar la seva pròpia sessió autogestionada i fer-nos arribar les seves propostes. En acabar aquesta fase el Departament d'Educació presentarà unes primeres conclusions del procés participatiu.

La segona fase, que es desenvoluparà durant la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, està adreçada als centres educatius, perquè a través de sessions autogestionades, incorporin la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Així mateix, al llarg de tot el procés es podrà participar en el debat fent aportacions en línia en aquest portal.

Finalment, el Departament presentarà els resultats i el tancament del procés participatiu amb les conclusions definitives. En aquest moment també s'argumentaran els motius pels quals s'han incorporat o no les propostes rebudes, i es comunicarà per diferents canals a tots els agents implicats en el procés participatiu.

2. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de **menjadors escolars**.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressuposts...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

3. PROGRAMA DE LA SESSIÓ

1. Benvinguda i presentació de la sessió (plenari)(15')
2. Debat en grups (2 grups) (2h)
3. Conclusions, cloenda i qüestionari d'avaluació (plenari) (15')

4. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

A la primera part de la sessió la Directora dels Serveis Territorials de Barcelona Comarques Montserrat Domingo, dona la benvinguda als assistents i presenta els objectius del procés participatiu, seguidament el representant de la Direcció de Participació Ciutadana, la Sra. Elisa Valmaseda, presenta la metodologia i els diferents canals de participació.

A la segona part de la sessió, els assistents es distribueixen en dos grups de treball prèviament definits on es debaten els tres eixos establerts en el procés. En una primera part els participants argumenten punts forts i febles de l'actual model i a la segona part dinamitzats pel moderador es passen a debatre els tres eixos vertebradors del procés: 1) L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre; 2) L'alimentació a l'espai de migdia i 3) La qualitat del servei de l'espai de migdia. En aquest sentit, cada grup escull un portaveu que resumirà els consensos i dissensos derivats del debat.

Finalment, es reagrupen els assistents en sessió plenària, els portaveus posen en comú les noves propostes de criteris, es debaten i es realitza la

cloenda amb el compromís d'enviar l'informe de la sessió als assistents i se'ls demana que omplin un breu qüestionari d'avaluació sobre la sessió.

5. PARTICIPANTS

A la sessió hi assisteixen 28 participants pertanyents a les següents entitats:

Entitats
ProUso Diversitas
FAPAC
Escola Pia Balmes
AFA Escola Pràctiques
7 i T
Lleure Jordi Turull – Escola Pia Catalunya
Coordinadora Escola Inclusiva de Gràcia
Escola Pau Casals
Escola Planas i Casals
Més que un àpat
Ajuntament de Barberà del Vallès
FAPAES
Escola Llibertat
Federació d'Ensenyament USOC
Ajuntament de Castellar del Vallès
Escola Salvat
SOS Menjadors Escolars Públics
Escola de Sant Just
Escola Gitanjali
Fundesplai
ABAC Serveis

6. CONCLUSIONS DEL DEBAT

Eix I: L'espai de migdia en el projecte educatiu de centres

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Espai de migdia com a espai d'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen en concebre l'espai de migdia com un espai d'oportunitats en l'aprenentatge. - Consideren que els principals aprenentatges a treballar en l'espai de migdia són: <ul style="list-style-type: none"> · Hàbits d'autonomia en general: alimentació, hàbits a taula. · Habilitats socials: Socialització, aprendre a compartir, interculturalitat, prevenció de l'assetjament escolar, violència de gènere. · Aprenentatge de valors. · Capacitat d'autonomia en la presa de decisions i d'autogestió: decidir en relació a la pròpia alimentació i en les propostes d'activitats de lleure, fins i tot d'aprendre a decidir de forma conjunta i democràtica.
Espai de migdia com a espai de lleure i descans	<ul style="list-style-type: none"> - Consideren que ha de ser un espai de desconexió i lleure per l'alumnat, i aporten diferents matisos: <ul style="list-style-type: none"> · Apunten que és necessari el joc lliure dirigit, donant opcions de joc als infants que ho vulguin de forma lliure. · Comenten que també és necessari que l'alumnat disposi d'espais tranquils per relaxar-se. · Coincideixen que l'espai de migdia no ha de ser el moment per oferir activitats extraescolars a l'alumnat, ja que no se'ls està donant el temps ni les condicions òptimes per dinar. - En alguns casos posen de manifest que sovint no hi ha temps per poder portar a terme moltes activitats, especialment quan s'ha de fer torns per la manca d'espai físic.
Espai d'interacció/ cohesió/ inclusió	<ul style="list-style-type: none"> - Destaquen la importància de l'espai de migdia com a espai d'interacció social entre alumnat de diferents procedències, que pot permetre treballar la cohesió i la inclusió. - Consideren que a l'espai de migdia també ha de tenir en compte a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

<p>Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen que és necessària la vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu de centre. Per millorar aquesta situació proposen: <ul style="list-style-type: none"> · Integrar el projecte de migdia dins el projecte educatiu. · Donar valor a l'espai de migdia com si fos un espai més d'educació no formal. - Apunten que la implicació de la direcció de centre és necessària per donar sentit a la continuïtat del projecte educatiu a l'espai de migdia i per poder explicar i donar sentit a la línia pedagògica del centre. - Subratllen que també és important l'establiment d'una comissió de menjador que es reuneixi de forma periòdica per fer-ne seguiment.
--	--

Eix II: L'alimentació a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
<p>Menú i procedència dels aliments</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pel que fa a la procedència dels aliments coincideixen que cal apostar per: <ul style="list-style-type: none"> · Aliments de qualitat i saludables. · Aliments de proximitat. · Aliments de temporada. - Proposen que les recomanacions i les guies de l'Agència de Salut Pública de la Generalitat de Catalunya passin a ser una obligació. - En relació a la procedència d'aliments aposten per fer formacions al personal de cuina, amb l'objectiu de garantir que es cuini amb productes frescos i de temporada.
<p>Resposta a les necessitats específiques</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen que, en la mesura del possible, s'intenta donar resposta a necessitats específiques ja siguin per motius de salut (al·lèrgies, intoleràncies), motius religiosos o opcions personals (vegetarianisme i veganisme), però són conscients que no sempre és factible.

Eix III: La qualitat i el model de gestió del servei a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Indicadors de qualitat del servei/criteris proveïdors	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen que s'han d'establir uns mínims de qualitat que garanteixin una equitat entre les diferents escoles, independentment del model de gestió que tinguin. - En alguns casos es parla de possibles criteris de qualitat, entre els quals destaquen: <ul style="list-style-type: none"> · Les ràtios tant de personal educador com de personal de cuina. · Seguiment i compliment dels indicadors establerts en els objectius pedagògics del Projecte Educatiu de Centre que fan referència a l'espai de migdia. · Formació de qualitat dels professionals de l'espai migdia (monitors, vetlladors, coordinador de menjador). · Indicadors que facin referència al dimensionament de les instal·lacions en funció de l'alumnat.
Cuina pròpia	<ul style="list-style-type: none"> - En general, defensen disposar de cuina pròpia, sempre que sigui factible, perquè s'associa amb productes i alimentació de qualitat. - Per altra banda algun participant també comenta el cas francès on hi ha cuines centralitzades de les administracions locals que s'encarreguen de proveir els menús diàriament de residències, centres educatius o centres penitenciaris, en aquest cas es comenta que es tenen en compte criteris de producte de proximitat o local. - Alguns proposen la idea d'habilitar espais per menjar amb carmanyola, en aquest punt hi ha dissensos en relació amb la seguretat alimentària (trenca la línia de fred, compartir neveres amb menjar d'alumnat amb intoleràncies, etc.).
Accessibilitat al servei/beques	<ul style="list-style-type: none"> - En relació a la universalitat i gratuïtat de l'espai hi ha diversitat d'opinions: <ul style="list-style-type: none"> · Alguns defensen que ha de ser un espai gratuït i universal inclòs a l'horari lectiu, mentre que altres mostren més dubtes pels possibles efectes en la qualitat de l'espai. · També genera dissensos l'obligatorietat de l'espai, alguns participants consideren que si l'alumnat té la possibilitat de dinar amb

	<p>la família, no hauria de renunciar-hi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Consideren que l'espai de migdia és fonamental per la conciliació laboral i apunten que hauria de ser accessible a tothom ja que, garanteix un àpat diari sa i equilibrat. - Es debat sobre la importància de l'establiment del preu màxim del menú: <ul style="list-style-type: none"> · S'apunta que Catalunya és la comunitat autònoma on el preu del menú és més car. · Per altra banda es matisa que en alguns casos el límit de preu és una barrera a l'hora de poder escollir empresa proveïdora, sobretot per a les escoles petites. Mentre que en altres escoles amb el preu mínim s'obtenen grans marges de benefici. - Comenten el potencial que pot tenir també l'espai de migdia per a l'alumnat de secundària no només per tractar temes d'hàbits saludables, aportant-los un menú equilibrat i saludable sinó també nivell de relació social. - Alguns participants proposen poder traslladar l'espai de migdia a l'última franja de l'horari escolar. Apunten que d'aquesta manera l'alumnat que dina a casa ja no ha de tornar al centre, i els que fan activitats extraescolars poden fer-les després de l'espai de migdia. Aquesta proposta genera dissensos i preocupació, ja que podria limitar l'accés a un àpat de qualitat i equilibrat així com un espai educatiu controlat a aquells que no poguessin fer front al cost. - Pel que fa al sistema de beques consideren que: <ul style="list-style-type: none"> · Les beques haurien de cobrir la totalitat de l'espai de migdia (consideren que no té sentit donar beques parcials). · També es comenta la possibilitat de substituir les beques per tarifació social com a les escoles bressols on s'establiessin barems en funció dels ingressos familiars.
<p>Espai físic</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen que l'espai físic ha de complir una sèrie de criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Dimensionar les instal·lacions destinades a l'espai de menjador al volum d'alumnat del centre. · Reduir la contaminació acústica. · Disposar de diferents espais de l'escola (gimnàs, aules, etc.). · Espais de menjar reduïts i tranquils (en

	<p>algun cas s'apunta la possibilitat de dinar a les aules), alguns matisen també poder tenir plats i tovalles.</p> <ul style="list-style-type: none"> - En termes generals comenten que cal un debat sobre el material que s'hauria d'utilitzar a l'espai, per exemple en el format del menjador, en algun cas es comenta que són preferibles les taules rodones que permetin interaccionar i compartir.
<p>Perfil del personal educador i ràtios</p>	<ul style="list-style-type: none"> - En general, consideren que és necessari un reconeixement del personal educador i un empoderament de la seva tasca. - Comenten que és necessari que formin part del personal del centre. - Apunten que ha de ser una figura vocacional i comenten la diversitat de perfils dins del sector, amb personal més fix (perfil sènior) i personal menys estable (estudiants). - Quant a la formació, s'han posat de manifest diferents idees: <ul style="list-style-type: none"> · Emfatitzen en la necessitat de fer formació pedagògica sobre resolució de conflictes. · Posen de manifest la necessitat d'oferir formació continuada al personal educador. · Alguns participants apunten la necessitat de crear un grau mitjà de personal educador del temps de migdia. - No s'especifiquen ràtios concretes, però hi ha un consens generalitzat en alguns aspectes com: <ul style="list-style-type: none"> · En l'establiment de les ràtios cal tenir en compte el nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials. · Alguns comenten que s'hauria d'agafar com a referència les ràtios que s'utilitzen en colònies o casals. · És necessari una regulació que estableixi les ràtios necessàries en el temps de migdia.
<p>Intervenció/Rol dels agents</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Demanen la implicació i la coordinació de tots els agents de la comunitat educativa en l'espai de migdia. - Afegeixen que també s'hauria de tenir en compte l'opinió de l'alumnat en l'organització de l'espai de migdia. - Consideren que és molt important la coordinació entre mestre i personal educador. En aquest sentit proposen ampliar les hores de contracte del personal educador de manera que contempli

	<p>hores de reunions de coordinació, preparació de les activitats o l'avaluació de l'espai. Alguns matisen que seria necessari una hora més diària, mitja hora a l'inici de la jornada i mitja hora al final.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hi ha cert dissens quan a les tasques que atribueixen al professorat. Alguns consideren que per assegurar la vinculació al projecte educatiu és necessari que el professorat participi de forma activa en l'espai de migdia. - El model de gestió genera dissensos, en alguns casos comenten que l'objectiu final seria un model de gestió directa per part de l'Administració on s'internalitzessin tots els recursos, en aquest cas, el Consell escola, les AMPAs i les AFAs serien les responsables del seguiment i compliment de la qualitat de l'espai. En altres casos consideren que s'ha de poder deixar que les AMPAs i AFAs autogestionin l'espai. - Quan es comenten aspectes relacionats amb les licitacions públiques coincideixen que en els plecs s'hauria d'atorgar més puntuació als criteris tècnics que fan referència a la qualitat i proximitat dels productes i no tant en els criteris econòmics. - En general, a l'administració se li atorga un paper regulador, en temes com: <ul style="list-style-type: none"> · La titulació o formació dels monitors de l'espai de migdia. · La definició de les ràtios de personal de cuina i de personal educador, tenint en compte a l'alumnat amb necessitats educatives especials. · L'alimentació. Posen èmfasi en el fet que cal incorporar normativa alimentària saludable que no siguin recomanacions sinó d'obligat compliment (ex.: aliments processats, sucres, etc.) · En algun cas es comenta que es reguli si és possible per exemple utilitzar les aules de menjador i establir els criteris per garantir la higiene i la seguretat alimentària.
--	--

7. RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ

En aquest apartat es presenten els resultats de les enquestes d'avaluació realitzades al final de la sessió del 11 de juny a Barcelona. Varen respondre l'enquesta 21 dels 28 assistents a la sessió de Barcelona comarques.

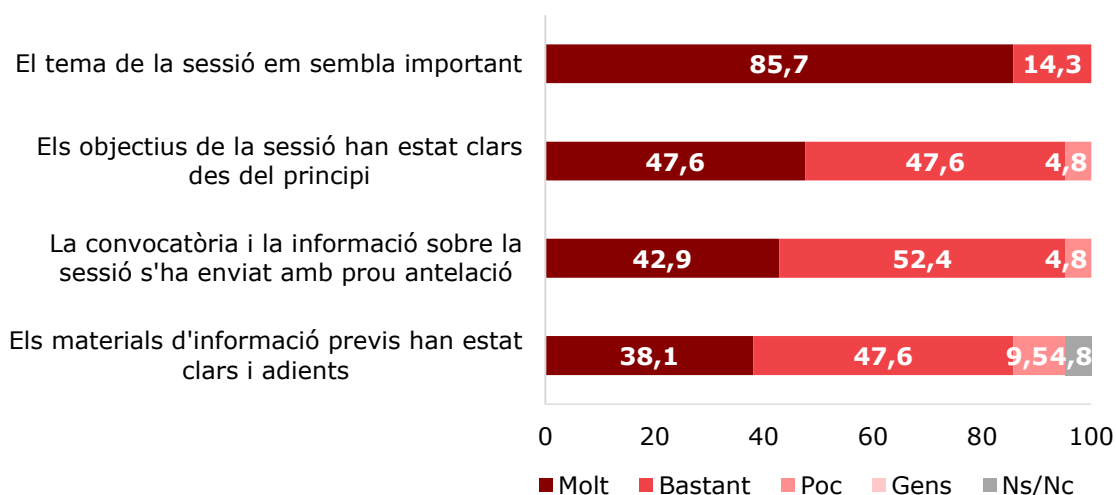
L'avaluació s'ha realitzat mitjançant un qüestionari anònim que consta de dues parts, una primera part de perfil dels assistents i una segona part on s'inclouen una sèrie d'enunciats, formulats en positiu, i es demana als assistents que valorin el seu grau d'acord amb els mateixos. Per tant, aquells que assenyalen les opcions de "molt" i "bastant" mostren una visió positiva dels diferents aspectes i els que assenyalen les opcions de "poc" o "gens" una visió negativa o de manca d'adequació.

En general, la valoració de la preparació de la sessió és satisfactòria. La majoria de participants presenten una visió positiva en tots els enunciats plantejats. L'aspecte millor valorat és la importància del tema de la sessió (més del 85% dels participants està molt d'acord amb l'enunciat, i cap opina que el tema de la sessió és poc important).

En segon lloc, se situen la claredat dels objectius de la sessió des del principi i l'enviament de la convocatòria amb prou antelació.

La claredat i adequació dels materials d'informació previs seria l'únic aspecte d'aquest apartat en què més d'1 persona mostra el seu desacord amb la idoneïtat d'aquests (9,5%; 2 participants).

Valoració de la preparació de la sessió (% acord)

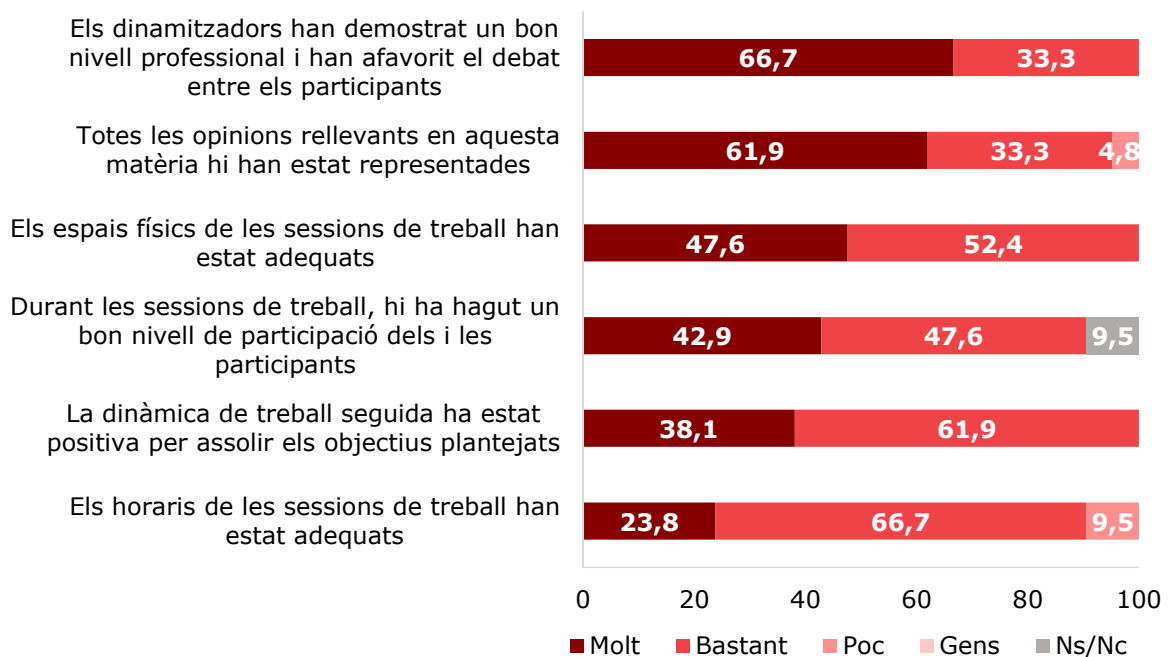
Base: 21 participants

La valoració relativa a l'execució de les sessions és bastant bona pel que fa a la professionalitat de les dinamitzadores i la representació de totes les opinions.

També perceben de manera positiva l'adequació dels espais, el nivell de participació i la dinàmica de treball seguida per assolir els objectius.

Els horaris de la sessió és l'aspecte en què, tot i que la majoria dels assistents estan bastant satisfets, un percentatge més elevat mostra certa insatisfacció (9,5%; 2 participants).

Valoració sobre l'execució de les sessions i els tallers participatius (% acord)

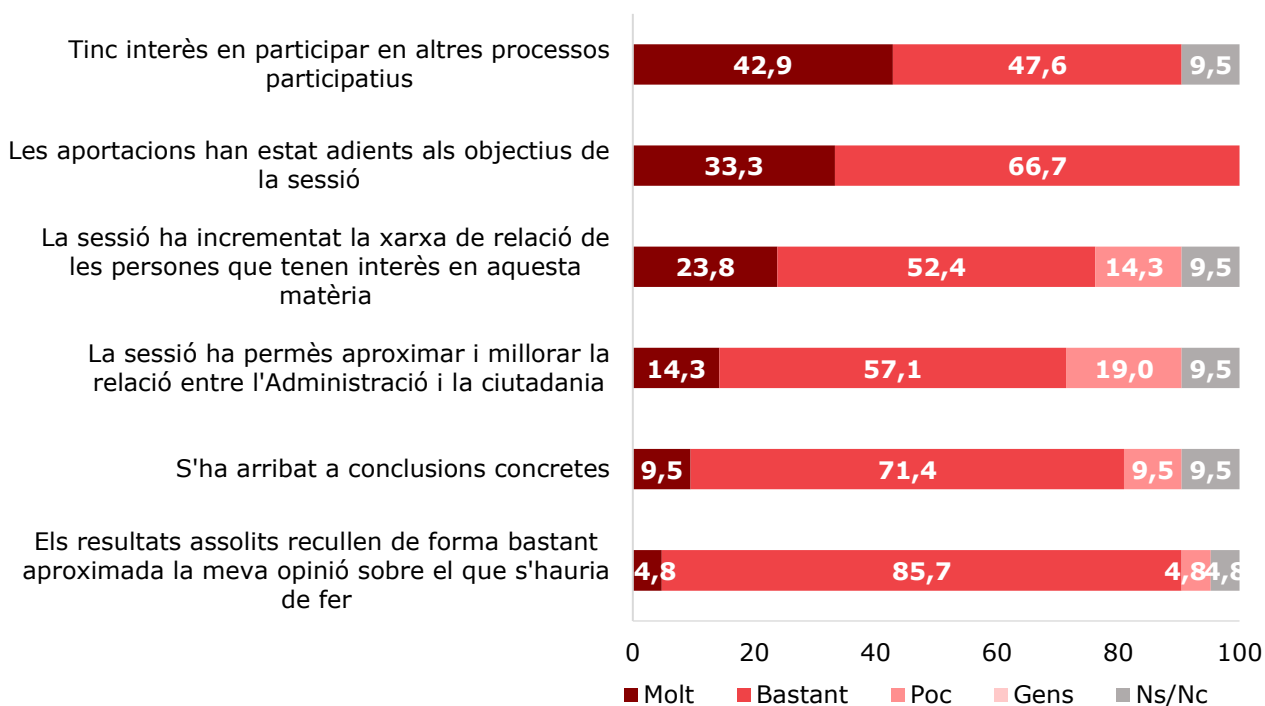
Base: 21 participants

Pel que fa a les expectatives, els aspectes més valorats són l'interès a participar en altres processos participatius i que les aportacions han estat adients als objectius de la sessió.

També mostren un grau d'acord elevat amb què els resultats recullen la pròpia opinió i amb el fet d'haver arribat a conclusions concretes.

L'increment de la xarxa de relació entre persones interessades en el tema i l'aproximació i millora de la relació entre Administració i ciutadania s'han acomplert per aproximadament el 76 i el 71% dels participants, però en l'àmbit de les expectatives són els aspectes on hi ha més assistents poc satisfets: 3 participants (14,3%) i 4 participants (19,0%).

Valoració sobre les expectatives dels resultats de la sessió (% acord)

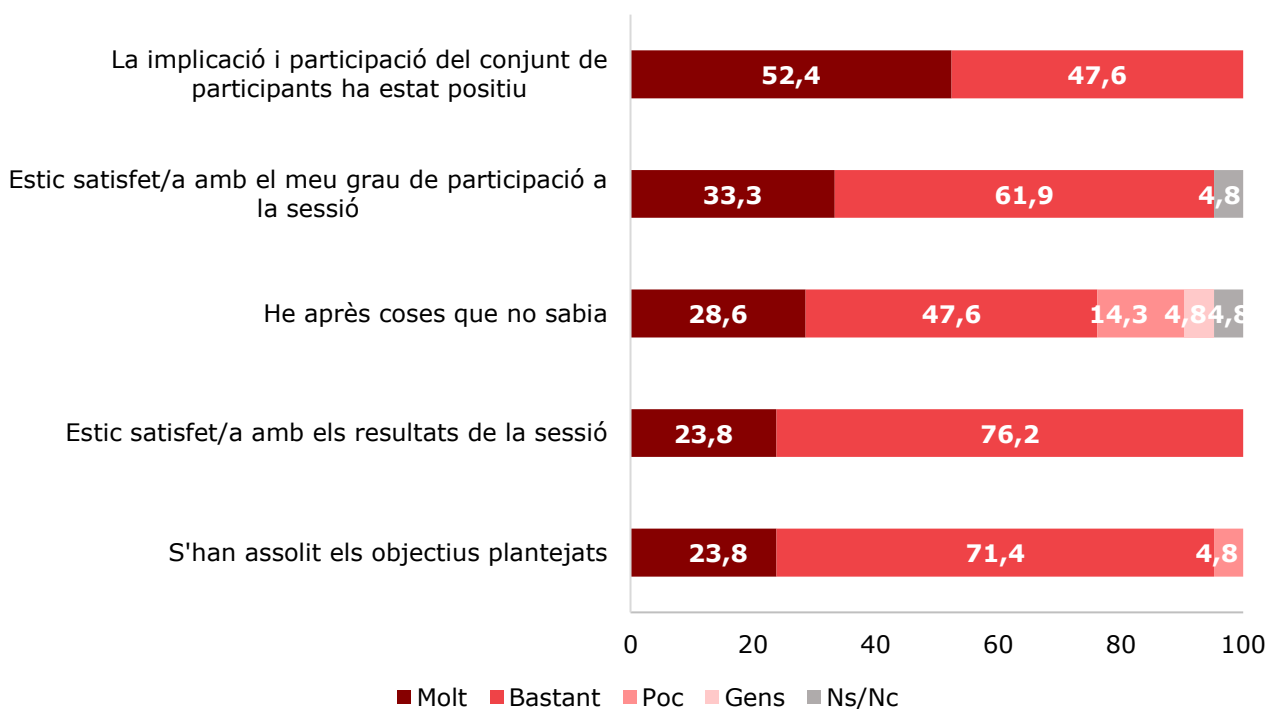
Base: 21 participants

La valoració general de la sessió és bona, l'aspecte millor valorat és la implicació i participació positiva del conjunt de participants, seguit de la satisfacció amb el grau de participació propi.

Així mateix, la satisfacció amb els resultats de la sessió i l'assoliment dels objectius plantejats també són aspectes en què els participants estan molt o bastant d'acord.

Per últim, tres quartes parts dels assistents (16 participants; 76,2%) consideren haver adquirit nous coneixements, tot i que 4 persones es mostren en desacord amb aquesta afirmació (19,0%).

Valoració general (% acord)

Base: 21 participants